

مقاله اصلی

بررسی عوامل موثر بر کاهش پیامدهای کرونا، مورد مطالعه (شهرستان بندرعباس)

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۰ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۲۰

خلاصه

مقدمه: در جامعه ایران نیز با انتشار خبر شیوع گسترده ویروس کرونا و درگیر شدن تمامی استان های کشور به تدریج مرحله انکار بیماری به هراسی جدی تبدیل شد. یکی از مفاهیمی که همزاد با آسیب و بحران است، تاب آوری اجتماعی است که بیان کننده توان یک جامعه در کنترل پیامدهای ناشی از بحران و آسیب است. به بیان دیگر تاب آوری امکانی را برای شخص و جامعه فراهم می کند تا بتوانند اثرات آسیب را جذب کنند، از اینرو، این پژوهش با هدف بررسی عوامل موثر بر کاهش پیامدهای کرونا در شهرستان بندرعباس انجام شده است.

روش کار: برای پوشش مناسب مسأله تحقیق تلاش شده به صورت همزمان از روش های کمی و کیفی استفاده شود. جامعه مورد مطالعه تحقیق حاضر ساکنان شهرستان بندرعباس بودند، که از طریق نمونه گیری طبقه بندی تصادفی و با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران یک نمونه آماری ۳۸۴ نفری تعیین گردید. ابزارهای جمع آوری اطلاعات عبارت بودند از فیش برداری به منظور استخراج و تدوین اطلاعات مربوط به موضوع و نیز دو پرسشنامه برای سنجش متغیرهای تحقیق. در پژوهش حاضر جهت سنجش متغیر تاب آوری اجتماعی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است و برای سنجش پیامدهای کرونا از پرسشنامه ادواری استفاده گردید. برای انجام تحلیل توصیفی و دو متغیره از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ و برای تجزیه و تحلیل چند متغیره از نرم افزار Lisrel نسخه ۸/۵۰ استفاده شده است.

نتایج: نتایج این پژوهش نشان داد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد می توان گفت، که شیوع کرونا پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی، رفاهی و تفریحی در شهرستان بندرعباس داشته است ($P>0.05$). هم چنین، تاب آوری اجتماعی و ابعاد چهارگانه آن اختلاف معنی داری با نمره متوسط طیف دارند و از این جهت می توان گفت که اختلاف سطح تاب آوری اجتماعی در شهرستان بندرعباس با سطح معمول اختلاف معنی داری دارد ($P>0.05$). که در ابعاد توانایی آموزش و یادگیری، توانایی سازگاری و کل متغیر تاب آوری اجتماعی میانگین کسب شده بالاتر از نمره مقیاس و مورد مقایسه است، ولی در مقابل در دو بعد توانایی مواجهه با خطر و قدرت سازمان دهی، میانگین نمره کسب شده اختلاف معنی دار و منفی نسبت به نمره میانگین دارد و می توان گفت، که تاب آوری اجتماعی خانواده های شهرستان بندرعباس در این جنبه ها ضعیف تلقی می شود.

نتیجه گیری: نتایج پژوهش حاکی از تاثیر مثبت پایگاه اجتماعی اقتصادی خانواده ها با میزان تاب آوری و همچنین میزان تأثیرپذیری از پیامدهای منفی کرونا بوده است. به بیان ساده تر پایگاه اجتماعی اقتصادی بالاتر به افراد و خانواده ها این امکان را می دهد که تاب آوری اجتماعی بیشتری داشته باشند.

کلمات کلیدی: کرونا، پاندمی، تاب آوری، سازمان دهی، بندرعباس

بی نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می باشد.

یعقوب پیدایش^۱

غلامرضا جعفری نیا^{۲*}

انسیه ماهینی^۳

^۱ دانشجوی دکتری جامعه شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

^۲ دانشیار جامعه شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران. (نویسنده مسئول).

^۳ گروه معارف اسلامی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران.

Email: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

مقدمه

از پایان سال ۲۰۱۹ تاکنون شیوع بیماری کرونا (COVID-19)، به یک پاندمی همه گیر تبدیل شده است. با توسعه و گسترش جوامع و همچنین توسعه ارتباطات میان مناطق مختلف، شرایط پیچیده و دشواری پیش روی دولت‌ها برای مقابله با این ویروس قرار گرفته است. بیشتر کشورها با اپیدمی و افزایش سریع تعداد نمونه‌های مبتلای تأیید شده مواجه شدند و در کشورهای مختلف راهبردهای متفاوتی برای پاسخ به شیوع در پیش گرفته شد. در میان بسیاری از چالش‌های سلامتی، بیماری‌های عفونی به دلیل توانایی برجسته خود برای تأثیر عمیق بر گونه‌های انسانی خارج است. همه گیری‌های بزرگ و همه گیری‌های محلی به طور یکسان بر روند سرنوشت ملل و بر پیشرفت تمدن تأثیر گذاشته باعث می‌شوند، عفونت‌ها بازیگران تاریخ درام بشریت باشند. از زمان حیات بشری تاکنون، بلایا در زندگی انسان‌ها تأثیرات منفی بر جای می‌گذارند؛ در پاسخ، افراد و جوامع تلاش می‌کنند تا پیامدهای این بلایا را کاهش داده و مقیاس‌هایی را برای بررسی تأثیرات اولیه ایجاد کنند؛ همچنین به نیازهای پس از پیدایش بلایا و بازگشت به شرایط اولیه پاسخ دهند (۱). در خصوص بیماری کووید ۱۹ که یک بیماری عفونی به شدت مسری است و از طریق تماس نزدیک فرد به فرد منتقل می‌شود (۲). متوسط تعداد افرادی که در جامعه توسط یک فرد مبتلا می‌تواند آلوده ۲/۸ تا ۳/۸ برآورد شده است که با در نظر گرفتن میانگین ۳/۵ نفر بیش از ۷۰٪ جامعه به این بیماری مبتلا می‌شوند (۳).

امروزه جوامع محلی در تلاش هستند تا راهکارهایی را بیابند که بتوان با دستیابی به آن راهکارها و با به کارگیری آن‌ها پس از وقوع سانحه یا بحران سریع تر به وضعیت عادی یا پیش از بحران بازگشت نمود. از این رو در چند سال اخیر تأکید خاصی بر موضوع تاب آوری می‌شود به طوری که این مفهوم امروزه به طور گسترده در علوم مختلف نظیر علوم اجتماعی، جغرافیا، اقتصاد روانشناسی، محیط زیست، برنامه ریزی شهری و حتی علوم میان رشته‌ای کاربرد پیدا کرده است. به طور عام تاب آوری به معیاری از توانایی سیستم برای جذب تغییرات در حالی که هنوز

مقاومت قبلی را دارد اطلاق می‌شود. از نظر فولک، نیز تاب آوری همیشه سیستم بازگشت به گذشته یا تعادل نیست، بلکه احتمال انطباق و دگرگونی در وضعیت موجود و هم چنین احتمال بقاء و تغییرات را در آینده خواهد داد (۴). تبیین تاب آوری در برابر تهدیدات، در واقع شناخت نحوه تأثیرگذاری ظرفیت‌های اجتماعی، اقتصادی، نهادی، سیاسی و اجرایی جوامع شهری در افزایش تاب آوری و شناسایی ابعاد مختلف تاب آوری در شهرها است (۵).

شهرستان بندرعباس مرکز استان هرمزگان در جنوب ایران است، که با توجه به نقش استراتژیک، صنعتی، ترانزیتی، گردشگری، فرهنگی، بسیار متکی به ورود گردشگران و تجار و بازرگانان است، که شیوع بیماری کرونا و تعطیلی بسیاری از مشاغل تبعات لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی عوامل موثر بر کاهش پیامدهای کرونا در شهرستان بندرعباس می‌باشد. در ادامه به بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده می‌پردازیم. در پژوهشی که توسط امیر سعیدی و ابراهیمی (۱۴۰۱) (۶)، تحت عنوان ارزیابی نقش شهر هوشمند در افزایش تاب آوری در برابر پاندمی کرونا (نمونه موردی: شهر تهران)، انجام شد، به بررسی و ارزیابی اثرات و نقش مولفه‌های شهر هوشمند در دستیابی به تاب آوری در برابر پاندمی کرونا در شهر تهران پرداختند. نتایج بیانگر آن بود که در میان شاخص‌های دوازده گانه هوشمندی در شهر تهران، به ترتیب دسترسی به اینترنت، دسترسی به خدمات آموزشی آنلاین، دسترسی به حمل و نقل اینترنتی و دسترسی به خرید مواد غذایی آنلاین، در وضعیت مطلوب تری قرار دارند و در خصوص سایر شاخص‌های شهر هوشمند، مطلوبیت نسبی وجود دارد. هم چنین، زرآبادی پور و همکاران (۱۳۹۹) (۷)، به بررسی روانشناختی عوامل موثر بر استرس ناشی از همه گیری کرونا در کادر درمان و جامعه شهر قزوین پرداختند. این مطالعه مقطعی، توسط پرسشنامه محقق ساخته، بر روی ۳۲۶ نفر از جمعیت استان قزوین در بهار ۱۳۹۹ انجام گرفت. پرسشنامه مذکور شامل ۴۰ سوال، در ۳ بخش اطلاعات دموگرافیک، سوالات عمومی و اصلی در رابطه با استرس ناشی از کرونا بود. پرسشنامه از طریق

شبکه های مجازی در دسترس جامعه مورد مطالعه در شهر قزوین قرار گرفت. نتایج نشان داد که تأثیرات روانی ناشی از همه گیری بیماری کرونا غیرقابل انکار است. در پژوهشی دیگر احمدی و زمانی (۱۳۹۹) (۸)، نشان داده اند، که معیارهای تاب آوری شهری (اقتصادی، اجتماعی، نهادی - مدیریتی و زیرساختی - کالبدی) هر کدام تأثیر متفاوت اما معناداری را بر تاب آوری شهری شهر شیراز در برابر شیوع ویروس کرونا در فضاهای شهری داشته اند. آن ها نتیجه گیری کرده اند که بعد نهادی - مدیریتی بیشترین تأثیر را بر تاب آوری شهری در برابر اپیدمی ها دارد و در رده بعد اجتماعی قرار دارد. به همین خاطر پیشنهاد داده اند که اقداماتی در زمینه بهبود کیفیت مدیریت شهری با محوریت مشارکت شهروندان صورت پذیرد.

هم چنین در پژوهش عمران علی^۱ و عمر الهربی^۲ (۲۰۲۰) (۹)، با عنوان کووید ۱۹، بیماری، مدیریت درمان و تأثیرات، اجتماعی توصیه و خواسته شده است، که همه افراد اقدامات سخت گیرانه و مدیریتی و قرنطینه ای را بدون هیچ گونه اختلاف شرعی دنبال کنند، در غیر این صورت وضعیت بدتر خواهد شد، هم چنین نیاز فوری به آموزش نسل جدید به علم و فناوری برای مبارزه با هر گونه فاجعه در آینده احساس می شود و پیشگیری و مدیریت مناسب برای مبارزه با این بیماری ضروری است.

ون کیو^۳ و همکاران (۲۰۲۰) (۱۰)، در پژوهشی به تأثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی در شیوع بیماری کروناویروس در کشور چین پرداخته اند؛ برآوردها نشان می دهد که قرنطینه سختگیرانه و سایر اقدامات بهداشت عمومی اعمال شده در اواخر ژانویه به طور قابل توجهی میزان انتقال COVID-۱۹ را کاهش داده است، در حالی که بسیاری از عوامل اقتصادی واسطه انتشار ویروس هستند، واکنش قدرتمند دولت چین از اواخر ژانویه نقش مهمی در مهار ویروس ایفا کرده است. آن ها همچنین نشان دادند، که جریان واقعی جمعیت از منبع شیوع خطر نسبت به سایر عوامل مانند

نزدیکی جغرافیایی و شباهت در شرایط اقتصادی خطر بیشتری را به مقصد می رساند. نتایج حاوی پیامدهای غنی برای تلاش های جهانی در جهت مهار COVID-۱۹ است.

چاکرابورتی^۴ و میتی^۵ (۲۰۲۰) (۱۱)، پژوهشی با عنوان شیوع کروناویروس مهاجرت تأثیرات بر جامعه محافظت و محیط جهانی را به انجام رسانیدند، آن ها در این پژوهش به این نتایج رسیدند، که تغییر محیط یکی از بزرگترین و حیاتی ترین چالش های قرن بیست و یکم است. علی رغم تمام تلاش هایشان برای احیای طبیعت در چند دهه گذشته، انسان ها فقط می توانند چند قدم به جلو حرکت کنند. علت و منشأ هر چه باشد، وقوع COVID بر بهبود ارتباط متقابل بین انسان ها و طبیعت تأکید کرده است. در این برهه از زمان، کنترل منبع، بیماری قطع مسیر انتقال و استفاده از داروها و وسایل موجود برای کنترل پیشرفت این بیماری ضروری است.

روش کار

روش پژوهش حاضر توصیفی تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی عملی می باشد. شیوه گردآوری داده ها به دو روش اسنادی و پیمایشی بوده است، به این نحو که برای استخراج شاخصهای تاب آوری مرتبط با کووید (۱۹) و تدوین مبانی نظری از روش اسنادی و ابزار فیش برداری؛ و برای سنجش شاخص های پژوهش در محدوده مورد مطالعه از شیوه پیمایشی و ابزار پرسش نامه محقق ساخته بهره گرفته شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه ساکنان شهرستان بندرعباس است، که بر اساس سالنامه آماری سال ۱۳۹۹ (آخرین سالنامه منتشر شده) برابر با ۱۷۷۶۴۱۵ نفر بوده اند. در پژوهش حاضر برای تعیین حجم نمونه از طریق نمونه گیری طبقه بندی تصادفی و با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران، یک نمونه آماری ۳۸۴ نفری تعیین گردید.

ابزار تحقیق

ابزارهای جمع آوری اطلاعات عبارت بودند از فیش

⁴ Chakraborty

⁵ Maity

¹ Ali, Imran & Alharbi, Omran

² Alharbi, Omra

³ Qiu

برداری به منظور استخراج و تدوین اطلاعات مربوط به موضوع و نیز دو پرسشنامه ساخته پیامدهای کرونا و تاب آوری اجتماعی برای سنجش متغیرهای تحقیق استفاده شده است. بدین صورت که پس از مرور ادبیات نظری و تجربی مربوط به تاب آوری اجتماعی، ابعاد و مولفه های تاب آوری شناسایی و برای سنجش هر کدام از ابعاد و مولفه ها از گویه هایی استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۴ بعد توانایی آموزش و یادگیری خانواده، قدرت سازگاری خانواده، قدرت مواجهه با خطر خانواده و قدرت سازمان دهی خانواده که به ترتیب تعداد ۶، ۷، ۶ و ۶ سوال دارند که در مجموع ۲۵ سؤال با طیف لیکرت پنج گزینه ای بوده که به ترتیب نمره ۱-۲-۳-۴-۵ به آن ها تعلق می گیرد. هم چنین پرسشنامه مربوط به پیامدهای اجتماعی-فرهنگی

شیوع کرونا نیز برگرفته از پیمایش های ادواری مرکز پژوهش های صدا و سیما بوده است. که در آن سویه های روانی، اجتماعی، اقتصادی و... مورد بررسی قرار گرفته و در مجموع ۲۵ گویه می شود.

در این تحقیق از اعتبار محتوا استفاده شده است، به این ترتیب که ابزار تحقیق در اختیار تعدادی از خبرگان دانشگاهی و متخصصین مرتبط با این موضوع قرار داده شده و تأیید آن ها در ارتباط با جامعیت و ترجمه مناسب گویه های پرسشنامه اخذ گردیده است. هم چنین، در پژوهش حاضر جهت بررسی پایایی، پرسشنامه ها به ۳۰ نفر از اعضاء نمونه داده خواهد شد که با استفاده از روش آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه ها محاسبه گردید و در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۱. پایایی پرسشنامه تاب آوری اجتماعی

متغیر	تعداد سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ
پیامدهای اجتماعی فرهنگی کرونا	۲۵	۰.۸۴۹
توانایی آموزش و یادگیری	۶	۰.۸۶۴
توانایی سازگاری	۷	۰.۷۵۵
توانایی مواجهه با خطر	۶	۰.۷۹۰
قدرت سازگاری	۶	۰.۷۲۶
مجموع ابعاد تاب آوری	۲۵	۰.۸۷۵

همان گونه که مشاهده می شود، تمامی ابعاد تاب آوری اجتماعی و مجموع سؤالات دو ابزار پیامدهای اجتماعی فرهنگی کرونا و تاب آوری اجتماعی از ضریب پایایی مطلوبی برخوردار هستند.

روش تجزیه و تحلیل

در این پژوهش از روش های تحلیل توصیفی و استنباطی استفاده شده است که برای انجام تحلیل توصیفی و دو متغیره از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ و برای تجزیه و تحلیل چند متغیره از نرم افزار Lisrel نسخه ۸.۵۰ استفاده شده است.

نتایج

با توجه به اینکه واحد سنجش در این پژوهش، خانواده بوده است، نخستین سؤال بخش توصیفی مربوط به تعیین نسبت

پاسخگویان با سرپرست خانواده است. بر اساس نتایج، تعداد سرپرستان ۹۷ و همسران سرپرستان خانواده ۱۹۰ و فرزندان سرپرستان خانواده ۱۶۷ نفر بوده اند. تعداد همسران سرپرستان خانواده بیشتر از دیگر دسته ها بوده است. شاخص های پراکندگی مربوط به سن بررسی شد که در این پژوهش سن پاسخگویان مورد بررسی در قالب گروه های سنی دسته بندی شده و گروه سنی ۳۵ تا ۶۰ سال و گروه سنی زیر ۱۸ سال بیشترین فراوانی را در نمونه مورد بررسی داشته اند. اطلاعات مربوط به جنسیت نمونه مورد بررسی بیان گر این بود که تعداد ۲۷۱ زن و ۱۸۳ مرد که هر کدام به ترتیب ۵۵ و حدود ۴۵ درصد از کل نمونه را به خود اختصاص داده اند. هم چنین، فراوانی پاسخگویان برحسب داشتن

افراد بالای ۶۰ سال در خانواده مورد بررسی قرار گرفت، که بر اساس نتایج، حدود ۲۴ درصد از خانواده‌های مورد بررسی دارای فردی بوده‌اند، که در معرض ریسک کرونا بوده است. تأکیدهای فراوانی درباره آسیب‌پذیری افراد سالمند درباره کرونا شده است و این مطالعه نیز نشانگر این موضوع بوده است. فراوانی گروه بندی نمونه مورد بررسی را برحسب داشتن فردی با بیماری زمینه‌ای در خانواده نشان بررسی شد که بر اساس نتایج، حدود ۳۰ درصد از

خانواده‌ها دارای افرادی با بیماری زمینه‌ای در منزل خود بوده‌اند، که این افراد آسیب‌پذیری بیشتری در برابر بیماری کرونا داشته‌اند. بر اساس نتایج، خانواده‌های با یک فرد دارای بیماری زمینه‌ای بیشترین سهم را در بین خانواده‌های دارای بیمار زمینه‌ای داشته‌اند. برای سنجش تأثیرگذاری کرونا بر ابعاد مختلف زندگی در شهرستان بندرعباس از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای پیامدهای کرونا

فرضیه	شاخص	میانگین	اختلاف با میانگین معیار	نمره T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری**	نتیجه آزمون
۱	پیامدها برای آرامش خاطر	۳/۲۰	۰/۲۰۲	۷/۱۸۸	۴۵۳	۰/۰۰۰	معنی‌دار بودن اختلاف
	پیامدهای رفاهی- تفریحی	۳/۹۱	۰/۹۰۷	۱۹/۵۷۰	۴۵۳	۰/۰۰۰	معنی‌دار بودن اختلاف
	پیامدهای بهداشتی	۴/۱۲	۱/۱۱۸	۲۵/۶۸۸	۴۵۳	۰/۰۰۰	معنی‌دار بودن اختلاف
	پیامدهای اجتماعی	۳/۷۷	۰/۷۶۷	۱۵/۷۰۸	۴۵۳	۰/۰۰۰	عدم معنی‌داری اختلاف
	پیامدهای اقتصادی	۳/۳۴	۰/۳۳۹	۶/۲۰۷	۴۵۳	۰/۰۰۰	معنی‌دار بودن اختلاف
	پیامدهای روانی	۳/۰۳	۰/۰۳۰	۰/۵۵۶	۴۵۳	۰/۵۷۹	عدم معنی‌داری اختلاف
	مجموع پیامدها	۳/۵۶	۰/۵۶۰	۷/۱۸۸	۴۵۳	۰/۰۰۰	معنی‌دار بودن اختلاف

$P > 0.05^{**}$

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، کرونا بر تمامی ابعاد مورد بررسی پیامدها (به‌جز بعد روانی) اختلافی معنی‌دار با میانگین استاندارد مورد نظر (نمره ۳) دارد و به همین خاطر در سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت، که شیوع کرونا پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی، رفاهی و تفریحی در شهرستان بندرعباس داشته است. از آنجایی که نحوه پرسش سؤالات به گونه‌ای بوده که از پاسخگویان خواسته شده تا مشخص کنند، شیوع کرونا تا چه اندازه در ابعاد مختلف محدودیت ایجاد کرده، هرچه نمره حاصل شده بالاتر باشد به معنای تأثیر عمیق‌تر کرونا در آن بخش است. پیامدهایی در حوزه تغییر رفتارهای بهداشتی، محدودیت‌های تفریحی و رفاهی برای

شهروندان و همچنین تغییر رفتارهای اجتماعی که در این رساله عموماً ناظر به تعاملات و شبکه روابط و رفت‌وآمدهای خویشاوندی و دوستانه است، بیشتر از سایر ابعاد زندگی تحت تأثیر کرونا قرار گرفته‌اند. همچنین تأثیرگذاری بیشتر کرونا بر این ابعاد نشانگر اثرگذاری تبلیغات و آموزش‌های رسانه‌های مختلف است که بر رعایت بهداشت و حفظ فاصله اجتماعی تأکید داشته‌اند که تقریباً مصادیق این رفتارها در شهروندان بندرعباس مشاهده شده است. همچنین، برای سنجش ابعاد مختلف تاب‌آوری اجتماعی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است، که نتایج مربوطه در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای تاب آوری اجتماعی

شاخص	میانگین	اختلاف با میانگین معیار	نمره T	درجه آزادی	سطح معنی داری**
توانایی آموزش و یادگیری	۳/۴۴۴	۰/۴۴۴	۱۳/۲۵۷	۴۵۳	۰/۰۰۰
توانایی سازگاری	۳/۷۴۹	۰/۷۴۹	۲۵/۱۳۹	۴۵۳	۰/۰۰۰
توانایی مواجهه با خطر	۲/۶۸۵	-۰/۳۱۵	-۹/۴۶۹	۴۵۳	۰/۰۰۰
قدرت سازمان‌دهی	۲/۷۰۲	-۰/۲۹۸	-۸/۹۸۰	۴۵۳	۰/۰۰۰
تاب آوری اجتماعی	۳/۱۴۵	۰/۱۴۵	۶/۱۹۱	۴۵۳	۰/۰۰۰

P>0. 05**

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، تاب آوری اجتماعی و ابعاد چهارگانه آن اختلاف معنی داری با نمره متوسط طیف دارند و از این جهت می‌توان گفت، که اختلاف سطح تاب آوری اجتماعی در شهرستان بندرعباس با سطح معمول اختلاف معنی داری دارد. اما نکته آنجاست که این اختلاف در همه ابعاد هم‌جهت نبوده. در ابعاد توانایی آموزش و یادگیری، توانایی سازگاری و کل متغیر تاب آوری اجتماعی میانگین کسب‌شده بالاتر از نمره مقیاس و مورد مقایسه است و می‌توان گفت در این ابعاد تاب آوری اجتماعی خانواده‌ها در شهرستان بندرعباس بالاتر از حد معمول است و نشانه‌ای مثبت تلقی می‌شود. اما در مقابل در دو بعد توانایی مواجهه با خطر و قدرت سازمان‌دهی، میانگین نمره کسب‌شده اختلاف معنی دار و منفی نسبت به نمره میانگین دارد و می‌توان گفت که تاب آوری اجتماعی خانواده‌های شهرستان بندرعباس در این جنبه‌ها ضعیف

تلقی می‌شود. این ویژگی از قدرت خانواده‌ها برای ایجاد تغییرات بنیادی و یا تغییر شرایط زندگی پس از مواجهه با شوک و بحران حکایت دارند. نتایج این فرضیه نشان می‌دهد که خانواده‌های شهرستان بندرعباس فاقد این توانمندی هستند و صرفاً در ابعادی که بتوانند پیامدهای ناشی از بحران و شوک (در اینجا کرونا) را در خود جذب کنند و با آن سازگار شوند، توانمندی و ظرفیت دارند. ضعف در ابعاد سازمان‌دهی و مواجهه با خطر از پایین بودن بنیه و توانمندی اقتصادی و همچنین ضعف در شبکه روابط و فرسایش سرمایه اجتماعی در این شهرستان ناشی می‌شود. در ادامه برای ارزیابی و سنجش تاثیر مولفه‌های تاب آوری بر کاهش پیامدهای کرونا از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است. ابتدا، برای بررسی تاثیر آموزش و یادگیری خانواده بر کاهش پیامدهای کرونا از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۴. تحلیل رگرسیون دو متغیره قدرت آموزش و یادگیری خانواده، قدرت سازگاری خانواده، قدرت مواجهه با خطر خانواده، قدرت سازمان‌دهی خانواده و تاب آوری اجتماعی خانواده بر پیامدهای مختلف کرونا در شهرستان بندرعباس

متغیر مستقل	متغیر وابسته	همبستگی R	واریانس تبیین شده R ²	آماره F	سطح معناداری F	B استاندارد	آماره T	سطح معنی داری T
قدرت آموزش و یادگیری خانواده	پیامدهای شیوع کرونا	-۰,۵۲۴	۰,۲۷۵	۱۷۱,۲۶	۰,۰۰۰	-۰,۵۲۴	-۱۳,۰۸۷	۰,۰۰۰
قدرت سازگاری خانواده	پیامدهای شیوع کرونا	-۰,۴۲۹	۰,۱۸۴	۱۰۱,۹۷	۰,۰۰۰	-۰,۴۲۹	-۱۰,۹۸۱	۰,۰۰۰
قدرت مواجهه با خطر خانواده	پیامدهای شیوع کرونا	-۰,۴۰۱	۰,۱۶۰	۹۷,۴۳	۰,۰۰۰	-۰,۴۰۱	-۸,۸۴۱	۰,۰۰۰

۰,۰۰۰	-۱۶,۸۴۱	-۰,۵۲۱	۰,۰۰۰	۱۱۴,۴۳	۰,۲۷۱	-۰,۵۲۱	پیامدهای شیوع کرونا	قدرت سازمان‌دهی خانواده
۰,۰۰۰	-۱۴,۵۷۴	-۰,۴۸۱	۰,۰۰۰	۱۱۰,۲۸	۰,۲۳۱	-۰,۴۸۱	پیامدهای شیوع کرونا	تاب‌آوری اجتماعی خانواده

خانواده، پیامدهای شیوع کرونا به میزان ۰,۴۰۱ واحد کاهش می‌یابد. به بیان ساده‌تر هرچه متغیر قدرت مواجهه خطر خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. متغیر مستقل درمجموع ۱۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌نماید ($R^2 = 0/160$).

برای بررسی تأثیر قدرت سازمان‌دهی خانواده بر کاهش پیامدهای کرونا فرضیه نیز از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است. همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد، در سطح معناداری ۱ درصد و با اطمینان ۹۹ درصد، متغیر قدرت سازمان‌دهی خانواده از نظر نمونه مورد بررسی حدود ۲۷ درصد بر روی پیامدهای شیوع کرونا، تأثیر کاهشی و معناداری دارد. به بیان آماری به ازای هر واحد بیشتر شدن متغیر قدرت سازمان‌دهی خانواده، پیامدهای شیوع کرونا به میزان ۰,۵۲۱ واحد کاهش می‌یابد. به بیان ساده‌تر هرچه متغیر قدرت سازمان‌دهی خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. متغیر مستقل در مجموع ۲۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌نماید ($R^2 = 0/271$).

هم‌چنین برای بررسی تأثیر تاب‌آوری اجتماعی خانواده بر کاهش پیامدهای کرونا نیز از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است. همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد، در سطح معناداری ۱ درصد و با اطمینان ۹۹ درصد، متغیر تاب‌آوری اجتماعی خانواده از نظر نمونه مورد بررسی حدود ۲۳ درصد بر روی پیامدهای شیوع کرونا، تأثیر کاهشی و معناداری دارد. به بیان آماری به ازای هر واحد بیشتر شدن متغیر تاب‌آوری اجتماعی خانواده، پیامدهای شیوع کرونا به میزان ۰,۴۸۱ واحد کاهش می‌یابد. به بیان ساده‌تر هرچه متغیر تاب‌آوری اجتماعی خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. متغیر مستقل درمجموع ۲۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌نماید ($R^2 = 0/231$).

همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد، در سطح معناداری ۱ درصد و با اطمینان ۹۹ درصد، متغیر قدرت آموزش و یادگیری خانواده از نظر نمونه مورد بررسی حدود ۲۷ درصد بر روی پیامدهای شیوع کرونا، تأثیر کاهشی و معناداری دارد. به بیان آماری به ازای هر واحد بیشتر شدن متغیر قدرت آموزش و یادگیری خانواده، پیامدهای شیوع کرونا به میزان ۰/۵۲۴ واحد کاهش می‌یابد. به بیان ساده‌تر هرچه متغیر قدرت آموزش و یادگیری خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. متغیر مستقل درمجموع ۲۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌نماید ($R^2 = 0/275$). معادله به کار گرفته شده در این تحلیل‌ها عبارت است از: $y = a + bx$ هم‌چنین برای بررسی تأثیر قدرت سازگاری خانواده بر کاهش پیامدهای کرونا نیز از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است، همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد، در سطح معناداری ۱ درصد و با اطمینان ۹۹ درصد، متغیر قدرت سازگاری خانواده از نظر نمونه مورد بررسی حدود ۱۸ درصد بر روی پیامدهای شیوع کرونا، تأثیر کاهشی و معناداری دارد. به بیان آماری به ازای هر واحد بیشتر شدن متغیر قدرت سازگاری خانواده، پیامدهای شیوع کرونا به میزان ۰/۴۲۹ واحد کاهش می‌یابد. به بیان ساده‌تر هرچه متغیر قدرت سازگاری خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. متغیر مستقل درمجموع ۱۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌نماید ($R^2 = 0/184$). برای بررسی تأثیر قدرت مواجهه با خطر خانواده بر کاهش پیامدهای کرونا نیز از آزمون رگرسیون خطی استفاده شده است. همان‌گونه که جدول فوق نشان می‌دهد، در سطح معناداری ۱ درصد و با اطمینان ۹۹ درصد، متغیر قدرت مواجهه خطر خانواده از نظر نمونه مورد بررسی حدود ۱۶ درصد بر روی پیامدهای شیوع کرونا، تأثیر کاهشی و معناداری دارد. به بیان آماری به ازای هر واحد بیشتر شدن متغیر قدرت مواجهه خطر

بحث و نتیجه گیری

آسیب پذیری جزئی جدایی ناپذیر و لاجرم در زندگی افراد جوامع است. در همین مورد کرونا بسیاری از اقدامات در جهت کاهش آسیب پذیری کشورهای مختلف صورت گرفت (می توان قرنطینه را یک اقدام پیشگیرانه برای ورود کرونا و در واقع تلاشی برای کاهش آسیب پذیری تلقی کرد) اما این پاندمی جهان را در نوردید. از سوی دیگر تمرکز بر روی آسیب پذیری و جلوگیری از آسیب پذیری جوامع ممکن است، کارکردهای مختلف جوامع و سیستم های مختلفی مانند خانواده را مختل کند، به عنوان مثال ایزوله شدن خانواده به خاطر عدم ابتلا به کرونا و کاهش آسیب پذیری در برابر آن، ممکن است در آمد خانواده و حیات اقتصادی آن ها را با مضیقه مواجه کند. به همین خاطر در سالیان اخیر با علم به لاجرم بودن آسیب پذیری بر روی تاب آوری جوامع و سیستم ها تمرکز شده است.

آموزش تاب آوری و استفاده از ظرفیت های افراد، خانواده و سیستم های گسترده تر می تواند به مهار و بازیابی اثرات منفی پاندمی کرونا کمک کند و پیامدهای منفی آن را کاهش دهد. در واقع با افزایش یا آموزش تاب آوری ظرفیت انطباق و پوشش تکانه های شوک های مختلف تقویت می شود.

تاب آوری اجتماعی و تقویت آن برای همه اقشار جامعه ضرورت دارد، اما میزان برخورداری از آن برای همه اقشار جامعه به یک اندازه نیست. طبیعتاً همان گونه که ابعاد مختلفی از نابرابری در جامعه وجود دارد، در زمینه برخورداری از تاب آوری نیز تفاوت هایی در جوامع مختلف مشاهده می شود. زیرا تاب آوری اجتماعی یک ظرفیت است، که نتیجه مجموعه ای از داشته ها است که ممکن است به آموزش هایی منجر شود. نتایج مطالعه حاضر حاکی از موارد زیر است: هرچه متغیر تاب آوری اجتماعی

خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. هرچه متغیر قدرت سازمان دهی خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. هرچه متغیر قدرت مواجهه خطر خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. هرچه متغیر قدرت سازگاری خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت. ساده تر هرچه متغیر قدرت آموزش و یادگیری خانواده بیشتر باشد، خانواده کمتر تحت تأثیر پیامدهای ناشی از کرونا قرار خواهد گرفت.

از جمله محدودیت های پژوهش حاضر، گستردگی شهرستان و دشواری دسترسی به نمونه پژوهش بود، که یکی از محدودیت های عمده پژوهشگر بود، که با توجه به شیوع کرونا و محدودیت های تردد و همچنین ترسیدن برخی پاسخگویان از مواجهه و ملاقات با افراد غریبه باعث بروز دشواری هایی برای پژوهشگر شد. در ادامه محدودیت پیشین، پرسشنامه در قالب یک لینک در فضای پرتالین طراحی و در اختیار پاسخگویان قرار گرفت. به دلیل محدودیت های دسترسی برخی مناطق محروم یکی از دغدغه های پژوهشگر، عدم شمول محرومترین اقشار شهرستان در این پژوهش بود که تلاش هایی برای پوشش آن شد. محدودیت ادبیات نظری و تجربی در حوزه تاب آوری اجتماعی باعث شد که محقق دسترسی چندانی به ادبیات نظری ترجمه یا تألیف شده در داخل کشور نداشته باشد. هرچند در حوزه تاب آوری اقلیمی و تاب آوری شهری و حوزه های دیگر ادبیاتی غنی در دسترس است. اما در حوزه تاب آوری اجتماعی و به خصوص در ارتباط با کرونا حوزه ای نوین و بدیع است.

References

1. Amanpour, S., Maleki, S., Safaipoor, M., and Amir Fahlyani, M. (2018). Analysis of the situation and determination of scenario-based strategies in urban resilience, Urban Planning and Research Quarterly, Year 9, serial number 31-46: 35.
2. Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, Zhao J, Hu Y, et al. (2019). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. The Lancet 2020;395(10223):497-506.
3. Alimohamadi, Y., Taghdir, M., & Sepandi, M. (2020). Estimate of the basic reproduction number for COVID-19: a systematic review and meta-analysis. Journal of Preventive Medicine and Public Health, 53(3), 151.

4. Amanpour, S., Maleki, S., Safaipoor, M., and Amir Fahlyani, M. (2018). Analysis of the situation and determination of scenario-based strategies in urban resilience, *Urban Planning and Research Quarterly*, Year 9, serial number 31-46: 35 Mitchell, T., & Harris, K. (2012). Resilience: A risk management approach. ODI background note, 1-7.
5. Amir Sa'idi, S., and Ebrahimi, M. (2021). Evaluating the role of a smart city in increasing resilience against the Corona pandemic (case example: Tehran), *International Conference on Recent Advances in Engineering, Innovation and Technology*.
6. Zarabadipour, M., Asgari Ghancheh, M.R, Asgari Ghancheh, S., and Mirzadeh, M. (2019). Psychological investigation of factors affecting the stress caused by the corona epidemic in the medical staff and the community of Qazvin city, Spring 1. *Military Medicine*, 22(6), 517-525.
7. Ahmadi, F., and Zamani, M.R. (2019). The role of resilience of cities in the corona and post-corona era (case study: Shiraz city), the first national conference on the production of health knowledge in the face of the corona and governance in the post-corona world, Najaf Abad.
8. Ali, I., & Alharbi, O. M. (2020). COVID-19: Disease, management, treatment, and social impact. *Science of the Total Environment*, 728, 138861.
9. Qiu, Y., Chen, X., & Shi, W. (2020). Impacts of social and economic factors on the transmission of coronavirus disease 2019 (COVID-19) in China. *Journal of Population Economics*, 33(4), 1127-1172.
10. Chakraborty, I., & Maity, P. (2020). COVID-19 outbreak: Migration, effects on society, global environment and prevention. *Science of the Total Environment*, 728, 138882.

*Original Article***Comparing the effectiveness of schema therapy and compassion therapy on self-criticism and stigma in patients with human immunodeficiency virus**

Received: 10/08/2024 - Accepted: 11/10/2024

Yaghoob Peydayesh¹
 Golamreza Jafarinia^{2*}
 Ensiyeh Mahini³

¹ PhD. Student, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.

² Assistant Professor, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran. (Corresponding Author)

³ Department of Maaref Islamic, Bushehr branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran

Email:
 jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

Abstract

Background: In the Iranian society, with the spread of the news of the widespread spread of the corona virus and the gradual involvement of all the provinces of the country, the stage of denying the disease gradually turned into a serious fear. One of the concepts that is synonymous with damage and crisis is social resilience, which expresses the ability of a society to control the consequences of crisis and damage. In other words, resilience provides a possibility for the person and the society to absorb the effects of damage, therefore, this research was conducted with the aim of investigating the factors affecting the reduction of the consequences of Corona in Bandar Abbas city.

Materials and Methods: To properly cover the research problem, both quantitative and qualitative methods simultaneously. The study population included the residents of Bandar Abbas city, and a statistical sample of 384 people was determined through random stratification sampling and using the modified Cochran formula. The data collection tools were questionnaires to extract and compile information related to the subject, as well as two questionnaires to measure research variables. In the current research, a researcher-made questionnaire was used to measure the variable of social resilience, and a periodic questionnaire was used to measure the consequences of Corona. For analysis, SPSS version 21 software was used for descriptive and bivariate analysis and Lisrel8. 50 software for multivariate analysis.

Results: The results of this research showed that at the 99% confidence level, the spread of Corona has had social, economic, health, recreational welfare consequences in Bandar Abbas city. Also, social resilience and its four dimensions have a significant difference with the average score of the spectrum, which in the dimensions of ability to teach and learn, ability to adapt and the whole variable of social resilience, the average obtained is higher than the scale score. However, in the two dimensions of ability to face danger and the power of organization, the average score obtained has a significant and negative difference compared to the average score, and it can be said that the social resilience of the families of Bandar Abbas city is considered weak in these aspects.

Conclusion: The results of the research indicated the positive impact of the socio-economic base of families with the degree of resilience and the degree of influence of the negative consequences of Corona. To put it simply, a higher socio-economic base allows individuals and families to have more social resilience.

Keywords: Corona, pandemic, resilience, organization, Bandar Abbas

Acknowledgement: There is no conflict of interest